

ΣΤΟ ...ΝΑΥΑΡΙΝΟ ΤΟ «EUROPA NOSTRA 2008»

Με το Μετάλλιο Πολιτιστικής Κληρονομιάς βραβεύτηκε από την ΕΕ και τη Ευροπα Nostra το έργο αποκατάστασης του αρχαιολογικού χώρου των ανακτόρων του Γαλερίου, στην πλατεία Ναυαρίνου Θεσσαλονίκης. Το συγκεκριμένο μετάλλιο (European Union Prize for Cultural Heritage/Euroopa Nostra Awards/2008) αποτελεί τη μεγαλύτερη ευρωπαϊκή διάκριση για την αποκατάσταση των μνημείων και τη διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Το βραβείο απονεμήθηκε στο έργο για την υψηλή ποιότητα των αναστηλωτικών μελετών, για την εξαιρετική επιστημονική αποκατάσταση και συντήρηση του μνημείου, για το σχεδιασμό και την επιλογή των υλικών που χρησιμοποιήθηκαν στις κατασκευές για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών.

Ειδικότερα διακρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αξιολόγησης για το σύνολο των επεμβάσεων που μετέτρεψαν έναν εγκαταλελειμμένο χώρο σε άρτια οργανωμένο και με εκπαιδευτικό χαρακτήρα, πόλο έλξης στην καρδιά της σύγχρονης πόλης. Στον ίδιο διαγωνισμό (Category 1: Conservation) βραβεύθηκαν άλλα 11 έργα, ανάμεσα σε 109 υποψηφιότητες, από 29 χώρες της Ευρώπης.

Οι εργασίες αποκατάστασης και ανάδειξης του μνημείου ξεκίνησαν το 1994 και ολοκληρώθηκαν με αυτεπιστασία σε δύο περιόδους (1994-2000 και 2002-2006) με χρηματοδότηση από το Β' και Γ' Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης. Ο προϋπολογισμός του έργου ήταν 2.560.000€.

Η εκπόνηση των μελετών και η επίβλεψη των εργασιών συντήρησης, αποκατάστασης και ανάδειξης των ερειπίων υλοποιήθηκαν από τους αρχιτέκτονες της ΙΣΤ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Θεσσαλονίκης, Φανή Αθανασίου, Βενετία Μάλαμα, Μαρία Μίζα και Μαρία Σαραντιδού. Υπεύθυνη του έργου ήταν η αρχιτέκτονα -αναστηλωτριά κ. Φ. Αθανασίου.

Το ανάκτορο του Γαλερίου στη Θεσσαλονίκη είναι ένα από τα σημαντικότερα μνημεία της Ύστερης αρχαιότητας. Η κατασκευή του ξεκίνησε στο τέλος του 3ου με αρχές του 4ου μ. Χ αιώνα, όταν η πόλη, λόγω της στρατηγικής της θέσης στα Βαλκάνια, υπήρξε επίσημη έδρα (299-303 και 308-311 μ.Χ) του αυτοκράτορα Γαίου Γαλερίου Ουαλερίου Μαξιμιανού. Η συστηματική ανασκαφή του εκτεταμένου αυτού οικοδομικού συγκροτήματος, ξεκίνησε τη δεκαετία του '50 και συνεχίστηκε σταδιακά μέχρι το 1971, αποκαλύπτοντας ένα σημαντικό αλλά περιορισμένο σε έκταση τμήμα του, ερείπια του οποίου σώζονται στον πεζόδρομο της οδού Δ. Γούναρη και στον αρχαιολογικό χώρο της πλατείας Ναυαρίνου.

■ Πέντε σημαντικές κτιριακές ενότητες

Στο τμήμα αυτό που καταλαμβάνει έκταση 8 στρεμμάτων αποκαλύφθηκαν πέντε σημαντικές κτιριακές ενότητες, με διαφορετική χρήση η κάθε μία, οι οποίες, κατά τη διάρκεια της μακρόχρονης ζωής του ανακτόρου, που συνεχίστηκε τουλάχιστον μέχρι το τέλος του 7ου αιώνα, υπέστησαν πολλές μετατροπές. Ειδικότερα ήρθαν στο φως οι τοιχοποιίες κι ο εσωτερικός διάκοσμος των κτισμάτων αποτελούμενος από ψηφιδωτά και μαρμαρίνα δάπεδα, τα οποία καλύπτουν έκταση 3.000τ.μ.

Στόχος των επεμβάσεων, οι οποίες υλοποιήθηκαν σύμφωνα με τις αρχές του Χάρτη της Βενετίας και είναι αναγνωρίσιμες, αντιπρόκειτο χωρίς να παραποιούν την αυθεντικότητα του μνημείου ήταν:

α) η στερέωση και η προστασία των ευπαθών τμημάτων των τοιχοποιιών από τη διάβρωση του περιβάλλοντος

β) η ανάκτηση μικρών τμημάτων τοιχοποιιών, ιστορικά τεκμηριωμένων, για την αποκατάσταση της μορφολογικής ενότητας των μνημείων και την ανάγνωσή τους από το κοινό

γ) η συντήρηση και αποκατάσταση των αρχαίων δαπέδων καθώς και των κονιαμάτων ορθομαρμάρωσης

δ) η διαμόρφωση και ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου με τη βελτίωση των συνθηκών περιήγησης (διάδρομοι κίνησης επισκεπτών, ενημερωτικές πινακίδες) και φύλαξης του χώρου (εκδοτήριο εισιτηρίων, περίφραξη).

Με την ολοκλήρωση των εργασιών, ο αρχαιολογικός χώρος αναδείχθηκε και έγινε επισκέψιμος, συμβάλλοντας σημαντικά στην προβολή και κατανόηση της ιστορίας της Θεσσαλονίκης κατά την Ύστερη αρχαιότητα.

■ Σημαντικό έργο συνολικά για την Ευρώπη

Το έργο είναι σημαντικό για την Ευρώπη γιατί:

1. Το ανάκτορο του Γαλερίου είναι ένα από τα σημαντικότερα τετρακτικά συγκροτήματα, τόσο των Βαλκανίων όσο και της υπόλοιπης ρωμαϊκής επικράτειας, της Ύστερης αρχαιότητας, αποτελώντας αντικείμενο μελέτης Ελλήνων και ξένων ερευνητών από τις αρχές του 20ου αιώνα μέχρι σήμερα.

2. Αποτελεί ένα σημαντικό παράδειγμα συνολικής επιστημονικής αποκατάστασης μνημείων υπό μορφή ερειπίου, όπου η επιστημονική κοινότητα μπορεί να ενημερωθεί για τις διάφορες λύσεις που επιλέχθηκαν για την αντιμετώπιση, ευρέος φάσματος, προβλημάτων που αφορούσαν στη στερέωση στη συντήρηση και στην ανάδειξη των οικοδομικών καταλοίπων.

3. Κατά τη διάρκεια του έργου προωθήθηκε η διεπιστημονική συνεργασία και αξιοποιήθηκαν σύγχρονες τεχνολογίες για τη μελέτη των αρχαίων οικοδομικών υλικών και της παθολογίας των μνημείων. Παράλληλα ορίστηκαν, σε συνεργασία με το Εργαστήριο Δομικών Υλικών του ΑΠΘ, οι προδιαγραφές που έπρεπε να πληρούν τα νέα υλικά (κονιάματα - πλίνθοι) που θα χρησιμοποιούνταν στις επεμβάσεις (υπεύθυνη ήταν η καθηγήτρια του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών κ. Ι. Παπαγιάννη). Η τεχνολογία που αποκτήθηκε στην παρασκευή νέων κονιαμάτων, συμβατών με τα αρχαία, για την αποκατάσταση των τοιχοποιιών, τη συντήρηση των ψηφιδωτών και των αρχαίων επιχρισμάτων, καθιστά το έργο πρότυπο για παρόμοιες επεμβάσεις. ■

